

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

AKTUALI PRAKTIKA CIVILINĖSE BYLOSE

2023 m. vasaris

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2A-185-370/2023](#), sprenddamas dėl viešojo pirkimo sąlygose tiekėjų pasiūlymų atitikties socialinės ir darbo teisės įpareigojimams dėl abiejų lyčių darbuotojų nediskriminavimo darbo užmokesčio klausimu, Lietuvos apeliacinis teismas (toliau – ir LApT) pažymėjo, kad perkančioji organizacija turi imtis veiksmų, siekdama patikrinti, ar pirkimo laimėtojas laikosi socialinės ir darbo teisės įpareigojimų (nevykdo darbuotojų diskriminacijos), tačiau minėtų įpareigojimų nesilaikymas, kuris galėtų sukurti perkančiajai organizacijai pareigą išsamiai patikrinti galbūt egzistuojančias diskriminacijos apraiškas (tiekėjo mokamą skirtingą darbo užmokestį skirtingų lyčių asmenims), turi būti pakankamai akivaizdus (pavyzdžiui, tiekėjui taikyta atsakomybė dėl naudojimosi nelegaliu darbu, darbo užmokesčio mokėjimu vokeliuose, mažamečių darbo jėga ar kitokiu neteisėtu būdu įgytu pranašumu prieš sąžiningus tiekėjus) ir nereikalaujantis išsamaus tyrimo, kadangi perkančiosios organizacijos kiekvienu atveju nėra įpareigotos tirti, kaip tiekėjai laikosi socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nesant patikimų duomenų, kad tiekėjas šių įpareigojimų nesilaiko.

Civilinėje byloje Nr. [e2-111-798/2023](#), pasisakydamas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo užtikrinimo instituto, LApT pažymėjo, kad viena iš sąlygų, draudžiančių taikyti užstatą, įtvirtinta Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 794 straipsnio 2 dalies 4 punkte – jeigu užstato institutą draudžia atitinkama tarptautinė sutartis.

Draudimas taikyti užstatą įtvirtintas 1954 m. kovo 1 d. Hagos konvencijos dėl civilinio proceso 17 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad joks užstatas ar įnašas, kad ir kaip pavadintas, negali būti nustatytas vienos iš susitariančiųjų

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

valstybių piliečiams ar juridiniams asmenims, nuolat joje gyvenantiems ar turintiems buveinę, dėl jų priklausymo užsienio valstybei, dėl jų gyvenamosios vietos ar buveinės nebuvimo valstybėje, kurioje vyksta teismo procesas, jei šie asmenys dalyvauja jame kaip ieškovai ar tretieji asmenys. Analogiškas draudimas nustatytas 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencijos dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą 14 straipsnyje.

Tais atvejais, kai ieškovė neturi rezidencijos Lietuvos Respublikoje ar Europos Sąjungoje, tačiau turi Europos Sąjungoje įregistruotą ir veikiančią (reziduojančią) patronuojamąją įmonę, ieškovė turi įrodyti, kad jos patronuojamoji įmonė pagal atitinkamos Europos Sąjungos valstybės narės įstatymus yra atsakinga už patronuojančiosios įmonės prievoles (CPK 178 straipsnis).

Civilinėje byloje Nr. [e2-144-370/2023](#), sprenddamas dėl teisės skųsti nutartį, kuria netenkintas prašymas atidėti žyminio mokesčio dalies sumokėjimą ir nustatytas terminas trūkumui pašalinti, LAPT nurodė, kad CPK 100 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog dėl teismo nutarčių, susijusių su žyminiu mokesčiu, asmenys, dėl kurių šios teismo nutartys priimtos, gali paduoti atskirąjį skundą. Taigi CPK 100 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai įtvirtinta teisė asmens, dėl kurio priimta nutartis, susijusi su žyminiu mokesčiu (įskaitant ir nutartį, kuria atsisakyta patenkinti prašymą atidėti žyminio mokesčio dalies sumokėjimo atidėjimą), tokią nutartį apskųsti atskiruoju skundu.

Civilinėje byloje Nr. [2A-7-450/2023](#), pasisakydamas dėl žyminio mokesčio grąžinimo, LAPT, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1240 patvirtintų Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

taisyklių nuostatas, padarė išvadą, kad procesinę pareigą mokėti žyminį mokestį turi šalis, o ne jos atstovas ar kitas asmuo, todėl nutarties motyvuojamojoje ir rezoliucinėje dalyse turi būti nurodyta, kad permokėtas žyminis mokestis grąžinamas apeliantui (ginčo šaliai), o ne šalies atstovui.

Civilinėje byloje Nr. e2-191-933/2023, sprenddamas dėl nutarties, kuria netenkintas prašymas skirti baudą nemokumo administratoriui už tai, kad administratorius nevykdo teismo nutarties priteisti bylinėjimosi išlaidas iš likviduojamos įmonės, LAPT pažymėjo, kad CPK reglamentuotas vykdymo procesas yra savarankiškas ir nepriklauso nuo bankroto proceso. Bankroto procese nustatyta išbaigta, savarankiškai nuo CPK reglamentuoto vykdymo proceso funkcionuojanti bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto pardavimo ir kreditorių reikalavimų tenkinimo sistema.

LAPT pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatyme (toliau – JANĮ) teismui nenumatyta teisė skirti baudą nemokumo administratoriui. JANĮ 40 straipsnio 11 dalyje reglamentuojamas baudos skyrimas asmeniui, trukdžiusiam paskirtam nemokumo administratoriui vykdyti nemokumo proceso administravimą, bet ne pačiam nemokumo administratoriui. JANĮ nenumatyta galimybė teismo nutartimi skirti nemokumo administratoriui baudą, tačiau tai nereiškia, kad nemokumo administratorius yra nebaudžiamas ir neprisiima neigiamų padarinių. JANĮ 148 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Nemokumo administratorių rūmų prezidiumas nemokumo administratoriui gali skirti nuobaudas dėl šių priežasčių: 1) nemokumo administratorius nesilaiko Nemokumo administratorių etikos kodekso; 2) nemokumo administratorius nekelia profesinės kvalifikacijos; 3) nemokumo administratorius juridinis asmuo nesilaiko reikalavimo dėl darbo organizavimo ir kontrolės

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

tvarkos nustatymo ir jos laikymosi užtikrinimo. Tinkamas nemokumo administratoriaus nemokumo proceso vykdymas taip pat gali būti kontroliuojamas nemokumo administratoriaus atstatydinimo institutu (JANĮ 39 straipsnis). Vadovaujantis CK 6.38 ir 6.245 straipsniais, gali būti keliamas klausimas dėl civilinės atsakomybės taikymo nemokumo administratoriui. Taigi JANĮ nenumatyta teisė teismui skirti nemokumo administratoriui baudą už tai, kad jis nevykdo teismo nutarties priteisti bylinėjimosi išlaidas iš likviduojamos įmonės.

Civilinėje byloje Nr. [e2-160-370/2023](#), nagrinėdamas klausimą dėl civilinės bylos teisingumo apylinkės ar apygardos teismui pagal ieškinių sumą, kai nėra aiški tiksli vertė, LAPT nustatė, kad su ieškiniu pateikta užrašų knygutė, kurioje padaryti įrašai apie juvelyrinius dirbinius, nepatvirtina auksinių juvelyrinių dirbinių vertės. Tikrąją juvelyrinių dirbinių kainą, atsižvelgiant į auksinių dirbinių prabą, bus galima nustatyti tik išreikalavus iš atsakovės prašomus priteisti juvelyrinius dirbinius ir paskyrus byloje turto vertinimo ekspertizę. Dėl šios aplinkybės pirmosios instancijos teismui taip pat nebuvo pagrindo taikyti ieškinių trūkumų taikymo institutą nustatant apeliantams terminą pateikti duomenis apie juvelyrinių dirbinių vertę, nes, kaip minėta, juvelyrinių dirbinių vertę bus galima nustatyti tik paskyrus ir atlikus byloje turto vertinimo ekspertizę. LAPT vertinimu, bylą išnaginėjus apylinkės teisme ir nustačius, kad ieškinių suma yra didesnė nei 40 000 Eur, nebūtų teisinio pagrindo panaikinti teismo sprendimą dėl absoliutaus sprendimo negaliojimo pagrindo, nes 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujos redakcijos CPK 27 straipsnio 1 punktą, pagal kurį apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas, kuriose ieškinių

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

suma didesnė kaip 100 000 eurų, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-65-910/2023](#), pasisakydamas dėl viešojo pirkimo sutarčių keitimo, LAPT pažymėjo, kad tam, jog sutartis ar preliminarioji sutartis jos galiojimo laikotarpiu galėtų būti teisėtai keičiama, konkretus pakeitimas viešojo pirkimo dokumentuose turi būti numatytas iš anksto. Sąvoka „iš anksto“ reiškia tai, kad perkančioji organizacija, jau rengdama viešojo pirkimo dokumentus, atsižvelgdama į perkamo objekto specifiką (pavyzdžiui, tam tikruose sektoriuose būdingus didelius kainų pokyčius, planuojamos sudaryti sutarties trukmę ir pan.), galėtų įvertinti, ar, vykdant sutartį, atsiras poreikis keisti sutarties vykdymo sąlygas, ir, nustačiusi tokį galimą poreikį, pirkimo dokumentuose nurodyti konkrečius sutarties vykdymo laikotarpiu galimus pakeitimus. Perkančioji organizacija viešojo pirkimo dokumentuose turi numatyti baigtinį sąrašą konkrečių atvejų, kuriems esant galėtų būti keičiamos viešojo pirkimo–pardavimo sutarties ar preliminariosios sutarties nuostatos (vykdymo sąlygos).

Konkretūs galimi viešojo pirkimo–pardavimo sutarties ar preliminariosios sutarties pakeitimai viešojo pirkimo dokumentuose privalo būti suformuluoti aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai. Sąvoka „aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai“ reiškia, kad viešojo pirkimo dokumentuose turi būti nurodyta ne tik galimybė keisti sutartį, bet ir aiški pakeitimų apimtis, jų pobūdis bei aplinkybės, kuriomis pakeitimai gali būti atliekami (šių aplinkybių sąrašas konkrečioje sutartyje turėtų būti baigtinis, sudarytas iš aiškių ir konkrečiai apibrėžtų bei nepažeidžiančių šalių lygiateisiškumo bei interesų pusiausvyros aplinkybių).

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2-213-450/2023](#), sprenddamas dėl procesinių dokumentų įteikimo, LAPT nurodė, kad nors CPK nenumatytos jokios byloje dalyvaujančio asmens informavimo apie vykstantį teismo procesą išimtis tais atvejais, kai teisminiame procese dalyvauja kiti šeimos nariai (tėvai), tačiau ir nedraudžiamas procesinių dokumentų įteikimo būdas, kai informuojama per kitą procese dalyvaujantį šeimos narį. Pažymėtina, kad, dokumentus įteikiant per šeimos narius, yra aktualūs šeimos narių tarpusavio santykiai. Viena vertus, byloje nustačius duomenų, kad suinteresuoti asmenys – tiek tėvas (buvęs bendrovės vadovas), tiek motina (apelianto sutuoktinė, bendrovės vyr. buhalterė), tiek duktė – palaiko artimus ryšius, be kita ko, juos siejo verslo interesai per susijusias įmones, todėl vien ta aplinkybė, kad šiuo metu suinteresuotas asmuo (duktė) gyvena Rusijos Federacijoje, nepatvirtina, jog visi ryšiai yra nutrūkę ar tėvai neturėjo galimybės pranešti dukteriai apie vykstantį teismo procesą, naudodamiesi šiuolaikinėmis technologijomis.

Kita vertus, šioje situacijoje suinteresuoto asmens tėvams nebendradarbiaujant su teismu ir teikiant tiek elektroninio pašto adresą, tiek telefono numerį, registruotą Lietuvoje, kuriais teismui nepavyko susisiekti su suinteresuotu asmeniu (ypač atsižvelgiant į tai, kad paieška per policiją Rusijos Federacijoje praktiškai neįmanoma, o kuratorius negali būti paskiriamas per prievartą), teismas apie Lietuvos Respublikoje vykstantį teisminį procesą pagrįstai nusprendė suinteresuotą asmenį informuoti viešo paskelbimo būdu. Taigi, nagrinėjamu atveju procesinių dokumentų įteikimas suinteresuotam asmeniui – dukteriai, kuriai šioje byloje nėra reiškiama jokie reikalavimai ir kuri į bylą įtraukta tik kaip su bendrove susijusios įmonės akcininkė, viešo paskelbimo būdu buvo pagrįstas, o pirmosios instancijos teismas išnaudojo

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

visas prieinamas protingas galimybes tinkamai įteikti procesinius dokumentus.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-85-330/2023](#), pasisakydamas dėl nemokumo administratoriaus teisės ginčyti juridinio asmens sandorius, LApT pažymėjo, kad JANĮ 64 straipsnyje nustatytas tik minimalus terminas (ne trumpesnis nei 3 metai iki bankroto bylos iškėlimo dienos) bankrutuojančios įmonės sudarytiems sandoriams patikrinti ir dėl jų teisėtumo įvertinimo kreiptis į teismą, tačiau neriboja nemokumo administratoriaus teisės tikrinti ir vėlesnio laikotarpio sandorius. Be to, vien lingvistiškai aiškinant minėtas teisės normas, būtų galima teigti, kad įstatyme nustatyti tik konkretūs nemokumo administratoriaus ginčytinų sandorių negaliojimo pagrindai pagal CK 1.82 ir 6.66 straipsnius, o tai yra baigtinis pagrindų sąrašas. Tačiau atsižvelgiant į poreikį užtikrinti efektyvią juridinio asmens kreditorių interesų apsaugą, JANĮ nustatytas sąrašas sandorių negaliojimo pagrindų yra ne baigtinis, o pavyzdinis, t. y. jame nurodyti tik kai kurie sandorių negaliojimo pagrindai. Todėl sprendžiant dėl nemokumo administratoriaus teisės ginčyti juridinio asmens sandorius, nemokumo administratorius juos ginčyti turi teisę visais sandorių negaliojimo pagrindais.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Pastaba. Lietuvos apeliacinio teismo apžvalgoje pateikiamos neoficialios procesinių sprendimų santraukos, sudarytos tik siekiant informuoti. Apžvalgoje naudojamos nuotraukos iš Lietuvos apeliacinio teismo ir Artūro Jendovickio archyvų.

Parengė Lietuvos apeliacinio teismo
Teismų praktikos skyrius
Gedimino pr. 40, LT-01503 Vilnius
Tel. (8 70) 663 685
apeliacinis@apeliacinis.lt
www.apeliacinis.lt

Vilnius, 2023 m.